

МІСЬКЕ БУДІВНИЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА

УДК 711.06

DOI 10.31649/2311-1429-2019-1-96-102

В. В. Швець¹
В. В. Галіброда¹
Р. Є. Козюк²
О. В. Підгорна¹

ВИВЕДЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СИТЕМИ ДОЗВІЛЛЕВО- РОЗВАЖАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІСТА

¹Вінницький національний технічний університет²Вінницький коледж будівництва і архітектури

Для перевірки ефективності організації системи дозвіллево-розважальних закладів в планувальній структурі міста необхідно оцінити рівень її функціонування. Оскільки система ДРЗ є елементом соціальної інфраструктури міста, до уваги слід взяти саме якісні характеристики системи і враховуючи те, що система є складною та багаторівневою, її оцінку слід здійснювати за допомогою інтегрального показника.

В роботі представлено дослідження поняття оцінки якості системи дозвіллево-розважальних закладів. В результаті дослідження розроблено концепцію оцінки якості організації системи та модель інтегральної оцінки її якості.

Ефективність соціальної інфраструктури визначається у соціальних показниках розвитку суспільства і відображається у створенні належних умов життєдіяльності людини та вдосконаленні сукупної робочої сили для зростання продуктивності суспільної праці й економічної ефективності виробництва. Розрізняють взаємопов'язані економічний та соціальний аспекти ефективної територіальної організації соціальної інфраструктури.

В економічному аспекті раціональне розташування соціальної інфраструктури створює умови для ефективного використання всієї сукупності ресурсів, які є базою соціального розвитку загалом. У свою чергу, якнайповніше врахування потреб населення дає змогу поліпшувати забезпеченість культурно-побутовими послугами, створювати максимально можливі за певних економічних умов зручності в їх отриманні, збільшувати фонд та поліпшувати структуру вільного часу. Задоволення певних потреб окремих територій потребує різних за обсягом витрат, тому формування регіональних типів соціальної інфраструктури – актуальне завдання її реорганізації [1].

Ключові слова: система дозвіллево-розважальних закладів, планувальна структура міста, оцінка якості, інтегральний показник оцінки якості.

Вступ

Система дозвіллево-розважальних закладів міста є елементом соціальної інфраструктури. Розміщення соціальної інфраструктури відіграє важливу роль у просторовій організації суспільного виробництва, зокрема формуванні територіально-виробничих комплексів, створюючи передумови для стабілізації трудових ресурсів, розширення сфери прикладання праці, регулювання міграційних процесів [1].

Одна з головних вимог до системи дозвіллево-розважальних закладів як територіальної підсистеми – абсолютна комплексність, тобто необхідність одночасного взаємоузгодженого розвитку всіх ланок. Оскільки соціальна інфраструктура створює умови для задоволення сукупних потреб населення, територіальні відмінності стосуються не складу, а масштабів й просторової зосередженості в поселенні чи на території соціальної інфраструктури, що задовольняє повсякденні потреби населення, складається з набору елементів за місцем проживання. Об'єкти, що задовольняють потреби вищого рангу, притаманні частині жителів в окремі періоди життя, потребують пропорційного розподілу залежно від регіональної системи розселення, соціально-економічного статусу поселень та вікового складу населення [2,3]. Тому формується територіальна мережа системи дозвіллево-розважальних закладів з ієрархічною структурою центрів, яка повинна забезпечити рівноцінні умови обслуговування мешканців різних поселень, його спеціалізацію та комплексність, скорочення часу на відвідування закладів. Кожен об'єкт утворює в просторі власну зону тяжіння, межі зони тяжіння об'єктів залежать від специфіки функціонування підприємств, закладів та споруд, особливостей регіональної системи розселення,

розвитку дорожньої мережі й транспорту [4]. Для оцінки ефективності організації системи в просторовій структурі міста необхідно враховувати усі ці фактори. **Метою роботи** є виведення інтегрального показника оцінки організації якості системи в просторовій структурі міста.

Основна частина

Ефективність соціальної інфраструктури визначається у соціальних показниках розвитку суспільства і відображається у створенні належних умов життєдіяльності людини та вдосконаленні сукупної робочої сили для зростання продуктивності суспільної праці й економічної ефективності виробництва. Розрізняють взаємопов'язані економічний та соціальний аспекти ефективної територіальної організації соціальної інфраструктури. В економічному аспекті раціональне розташування соціальної інфраструктури створює умови для ефективного використання всієї сукупності ресурсів, які є базою соціального розвитку загалом. У свою чергу, якнайповніше врахування потреб населення дає змогу поліпшувати забезпеченість культурно-побутовими послугами, створювати максимально можливі за певних економічних умов зручності в їх отриманні, збільшувати фонд та поліпшувати структуру вільного часу. Задоволення певних потреб окремих територій потребує різних за обсягом витрат, тому формування регіональних типів соціальної інфраструктури – актуальне завдання її реорганізації [1].

Фактори, що впливають на розміщення та розвиток соціальної інфраструктури, залежно від походження і соціально-економічного змісту об'єднують у такі групи економічні, демографічні, соціальні, містобудівні, природно-кліматичні та нетипові (випадкові або кон'юнктурні) умови життєдіяльності [3]. Сукупність різноманітних факторів, які зумовлюють регіональні відмінності соціальної інфраструктури, поділяють на такі, що безпосередньо визначають створення мережі об'єктів, й такі, що визначають потребу в послугах соціального призначення, тобто впливають побічно, зокрема через потреби людей та систему розподільчих відносин. Провідну роль у розвитку соціальної інфраструктури відіграють фактори, які висвітлюють ступінь сформованості систем розселення та рівень розвитку матеріального виробництва. Виходячи з потреби створення повноцінного життєвого середовища та підвищення ефективності функціонування господарського комплексу, територіальна організація соціальної інфраструктури повинна відповідати таким критеріям збалансованість певної підсистеми регіонального господарського комплексу з іншими структурними утвореннями, підтримання територіальних та галузевих пропорцій між її ланками, комплексність на рівні регіону й нарівні окремого поселення залежно від кількості й статевовікової структури населення, особливостей системи розселення, ієрархічність, тобто зв'язок між складом об'єктів у поселенні та його розміром і адміністративно-господарським значенням. Рівень розвитку соціальної інфраструктури регіону або країни, який характеризує матеріально-технічну базу, потенціал і внутрішні резерви відповідних галузей, відображають у вигляді узагальненого показника через застосування певної процедури агрегації відносних величин. Його складовими є матеріально-технічний стан, рівні забезпечення та використання населенням об'єктів соціальної інфраструктури [5].

Система дозвіллево-розважальних закладів має на меті задоволення лише духовних потреб населення у вільний від роботи час (дозвілля). З точки зору дозвіллезнавства, ця система розглядається як культурно-дозвіллеве середовище і його оцінка здійснюється за рівнем гармонійності. Гармонійність культурно-дозвіллевого середовища передбачає оцінку практичної зручності, психологічного комфорту та мікроклімату середовища, що відображає міру взаємної відповідності рівня культури людини і культурно-дозвіллевого середовища (рис. 1) [6].

Оскільки, об'єктом дії культурно-дозвіллевого середовища є людина, то важливим фактором є її взаємодія з навколишнім середовищем, в даному випадку культурно-дозвіллевим. Тому з точки зору психології, оцінку культурно-дозвіллевого середовища слід здійснювати за такими факторами, як сприйняття форми, величини, взаємного розташування об'єктів та віддаленості (рис. 1) [7,8].

Система дозвіллево-розважальних закладів є елементом соціальної інфраструктури. В соціології оцінка дозвіллево-розважальної системи має відображення в показникові якості життя населення, що дає суб'єктивну оцінку ступеня задоволення матеріальних і духовних потреб населення. Він включає в себе показники тривалості, можливості вибору та доступності відпочинку (рис. 1) [9].

Об'єкти системи дозвіллево-розважальних закладів є суб'єктами економічної діяльності. Економічну оцінку розвитку системи визначає рівень економічного розвитку, що відображає

рівень витрат держави, підприємств і громадян на систему дозвіллево-розважальних закладів в розрахунку на душу населення (рис.1) [10].

В містобудування ефективність системи дозвіллево-розважальних закладів виражається критерієм оптимальності розміщення об'єктів в просторовій структурі міста, що зумовлюється сукупністю взаємопов'язаних економічних та соціальних аспектів (рис.1) [11].

Отже, при виведенні показника якості функціонування системи дозвіллево-розважальних закладів доцільним буде взяти до уваги три фактори: містобудівний, соціальний і економічний.

Основними містобудівними показниками при оцінці розташування об'єктів є показники доступності, серед яких радіус обслуговування та час доступності. А основною характеристикою містобудівних об'єктів є їх функціональне призначення. Усі заклади за ступенем свого функціонального призначення поділяються на моно- та полі- функціональні [11].

Для розміщення будь-якого об'єкту в місті необхідна територія, і якість надання послуг неабияк залежить від наявності необхідної кількості об'єктів обслуговування на ній. Кожний об'єкт обслуговування має свою зону впливу, і ефективна планувальна схема системи цих об'єктів передбачає максимальне розподілення зони впливу по усій території міста. Дані показники характеризують компактність системи обслуговування [11].

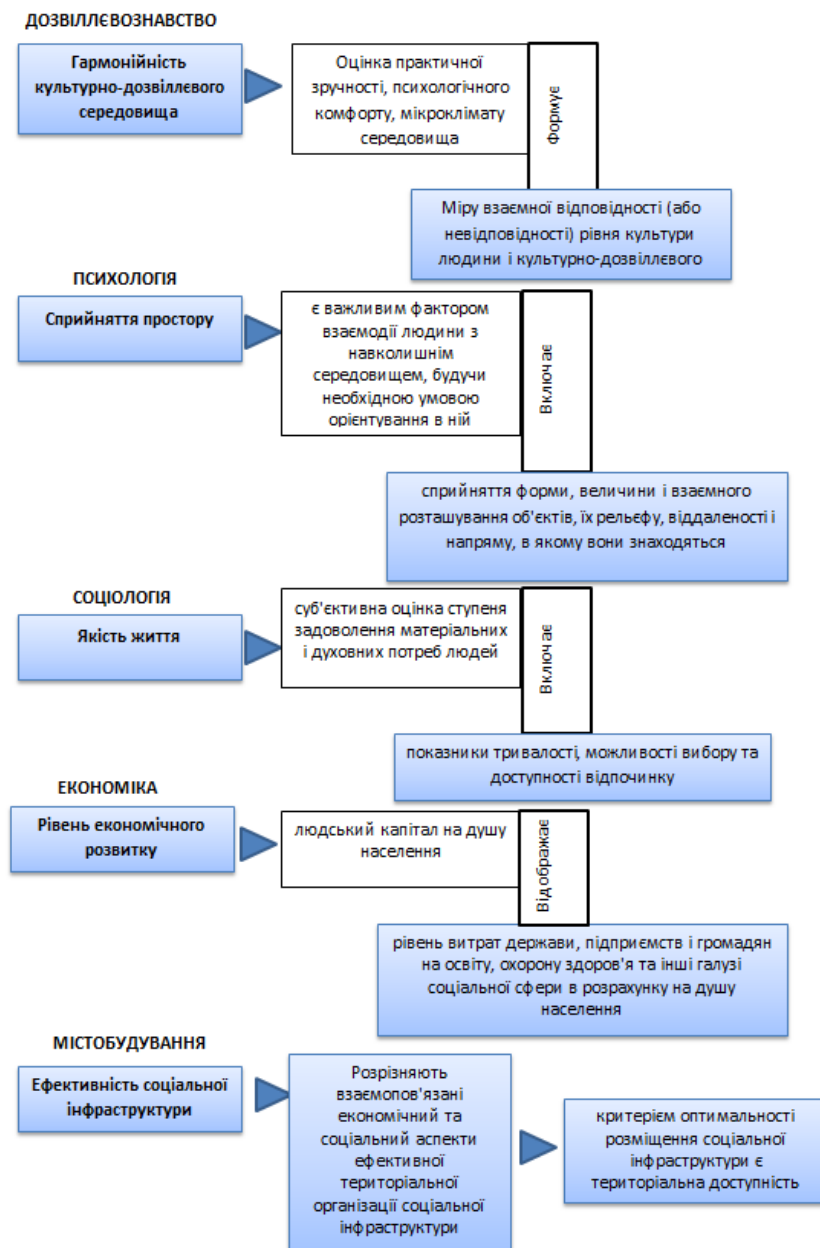

Рисунок 1 – Концепція виведення інтегрального показника оцінки якості організації системи дозвіллево-розважальних закладів

Будь-яка містобудівна система, яка призначена для обслуговування населення, оцінюється також і соціальні фактори. Соціальна оцінка системи обслуговування неможлива без врахування системи розселення, тому співставивши ці дві системи отримуємо такі показники: площа закладів, що припадає на одного жителя, площа зони впливу та кількість жителів, що проживає на її території. Окрім системи розселення невід'ємним в даній сфері є принцип інтересу населення системою обслуговування, що показує рівень її обслуговування. Кількісними показниками, які його характеризують є відношення кількості відвідувачів до працівників, відношенням ємкості закладу до його відвідуваності та кількістю скарг від населення за рік (табл. 1) [12].

Сфера надання послуг є видом економічної діяльності, незважаючи на це специфіка її діяльності повинна враховувати рівень достатку населення, а також бути доступною для усіх верст населення, для цього у ній повинні бути присутні як комерційні, так і соціальні об'єкти. Відповідно оцінку економічного фактору функціонування системи дозвіллево-розважальних закладів необхідно здійснювати за індикаторами доступності та вартості, з допомогою кількісних показників соціальних та комерційних об'єктів та співвідношення середньої вартості послуг до прожиткового мінімуму (табл. 1) [1].

Розрахунок інтегрального показника якості функціонування системи дозвіллево розважальних закладів (I_d) здійснюється за формулами М. З. Згуровського [9], які враховуючи нову модель набудуть вигляду:

$$I_d = \frac{1}{n} \sum_{(I)} I_{ді}$$

де $I_{ді}$ розраховується за формулою:

$$I_{ді} = 1 - \frac{\sqrt[n]{\prod I_n}}{I} \tag{2}$$

Таблиця 1

Модель оцінки якості організації системи дозвіллево-розважальних закладів

Фактори	Індикатори	Показники	Одиниці вимірювання
МІСТО-БУДІВНИЙ	Доступності	Радіус обслуговування	м
		Максимальний час доступності	хв
	Функціональності	Кількість видів закладів	Об'єкт
		Кількість моно функціональних об'єктів	Об'єкт
		Кількість поліфункціональних об'єктів	Об'єкт
	Компактності	Щільність	м ² /га
Покриття зоною впливу		-	
СОЦІАЛЬНИЙ	Стану інфраструктури	Площа, що припадає на одного мешканця	м ² /люд.
		Площа зони впливу	га
		Кількість жителів що проживає в зоні впливу об'єкту	люд.
	Рівня обслуговування	Відношення кількості відвідувачів до кількості працівників	-
		Відношення ємкості до відвідуваності	-
		Кількість скарг на рік	Шт.
ЕКОНОМІЧНИЙ	Доступності	Кількість соціальних об'єктів	Об'єкт
		Кількість комерційних об'єктів	Об'єкт
	Вартості	Відношення середньої вартості послуги до прожиткового мінімуму	-

Висновки

Оцінку якості системи дозвілєво-розважальних закладів з точки зору містобудування необхідно провести за трьома індикаторами: доступності, функціональності та компактності, використовуючи наступні показники: радіус обслуговування, максимальний час доступності, кількість видів закладів, кількість монофункціональних об'єктів, кількість поліфункціональних об'єктів, щільність та покриття зоною впливу (табл. 1).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Круш П.В., Кожемяченко О.О. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 320 с. - ISBN 978-611-01-0195-0.
2. Кінаш І. П. Склад і структура соціальної інфраструктури / І. П. Кінаш // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 3(46). Ч. 2.-С. 171-176.
3. Алымов А. Н. Социальная инфраструктура: вопросы теории и практики А. Н. Алымов, А. Л. Кочерга, В. А. Богаенко. - К.: Наукова думка, 1982. - 335 с
4. Н.Г. Пігуль «Соціальна інфраструктура: функціональне призначення та особливості розвитку»
5. Гусева Н. Індустрія дозвілля та її значення для соціально-економічного розвитку регіону / Н. Гусева // Економічна та соціальна географія. - 2016. - Вип. 75. - С. 55-62. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esg_2016_75_11
6. Бочелюк В.Й. Дозвілєзнавство / Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. [Навчальний посібник]. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 208 с
7. https://ru.wikipedia.org/wiki/Психология_среды.
8. Габрель, Т. 2014. Показники та методи обґрунтування просторовопредметних співвідношень житлової забудови. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті, Харків: ХДАДМ, вип. 2, с. 95–100.
9. Хапов, Д. В. Аналіз інтегрального показника якості життя населення [Текст] / Денис Вікторович Хапов // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 19. – № 1. – С. 101-107. – ISSN 1993-0259.
10. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
11. Яргина З.Н. Эстетика города. М.: Стройиздат, 1991. - 366с.: ил. - Научное издание.
12. Григорук П. М. та Ткаченко І. С. В статті «Методи побудови інтегрального показника».

REFERENCES

1. Krush P.V., Kozhemyachenko O.O. Natsional'na ekonomika: rehional'nyy ta munitsypal'nyy riven' Pidruchnyk. - K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2011. - 320 s. - ISBN 978-611-01-0195-0.
2. Kinash I. P. Sklad i struktura sotsial'noyi infrastruktury / I. P. Kinash // Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'. -2012. -Vyp. 3(46). CH. 2.-S. 171-176.
3. Alymov A. N. Sotsyal'naya yfrastruktura: voprosy teoryy u praktyky A. N. Alymov, A. L. Kocherha, V. A. Bohaenko. - K.: Naukova dumka, 1982. - 335 s.
4. N.H. Pihul' «Sotsial'na infrastruktura: funktsional'ne pryznachennya ta osoblyvosti rozvytku».
5. Husyeva N. Industriya dozvillya ta yiyi znachennya dlya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehionu / N. Husyeva // Ekonomichna ta sotsial'na heohrafiya. - 2016. - Vyp. 75. - S. 55-62. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esg_2016_75_11.
6. Bochelyuk V.Y. Dozvillyeznavstvo / Bochelyuk V.Y., Bochelyuk V.V. [Navchal'nyy posibnyk]. - K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2006. - 208 s.
7. https://ru.wikipedia.org/wiki/Психология_среды.
8. Habrel', T. 2014. Pokaznyky ta metody obgruntuvannya prostоровopredmetnykh spivvidnoshen' zhytlovoi zabudovy. Tradytsiyi ta novatsiyi u vyshchiiy arkhitekturno-khudozhniy osviti, Kharkiv: KHDADM, vyp. 2, s. 95–100.
9. Khapov, D. V. Analiz intehral'noho pokaznyka yakosti zhyttya naseleynna [Tekst] / Denys Viktorovych Khapov // Ekonomichnyy analiz: zb. nauk. prats' / Ternopil's'kyu natsional'nyy ekonomichnyy universytet; redkol.: V. A. Deriy (holov. red.) ta in. – Ternopil': Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu “Ekonomichna dumka”, 2015. – Tom 19. – № 1. – S. 101-107. – ISSN 1993-0259.
10. Ekonomichna entsyklopediya: U tr'okh tomakh. T. 1. / Redkol.: ...S. V. Mochernyy (vidp. red.) ta in. – K.: Vydavnychy tsentr “Akademiya”, 2000. – 864 s.
11. Yaryhna Z.N. Éstetyka horoda. M.: Stroyzdat, 1991. - 366s.: yl. - Nauchnoe yzdanye.
12. Hryhoruk P. M. ta Tkachenko I. S. V statti «Metody pobudovy intehral'noho pokaznyka».

Швець Віталій Вікторович – к.т.н., доцент, доцент кафедри будівництва, міського господарства і архітектури, Вінницький національний технічний університет, e-mail: vitalshv@i.ua, ORCID: 0000-0002-2748-3685.

Галіброта Вікторія Василівна – інженер Вінницького національного технічного університету.

Козюк Роман Євгенович – викладач І-категорії Вінницького коледжу будівництва і архітектури.

Підгорна Олена Володимирівна – студентка, Вінницький національний технічний університет, e-mail: 2b16b.pidhorna@gmail.com. ORCID: 0000-0001-7007-9875.

V. Shvets¹
 V. Galibroda¹
 R. Koziuk²
 O. Pidhorna¹

CONCLUSION INTEGRATED INDICATOR QUALITY ASSESSMENT OF THE ORGANIZATION SYSTEM LEISURE AND ENTERTAINMENT INSTITUTIONS OF THE CITY

¹Vinnitsa National Technical University
²Vinnitsa College of Civil Engineering and Architecture

In order to check the efficiency of organization of the entertainment and entertainment system in the planning structure of the city, it is necessary to evaluate the level of its functioning. Since the DRZ system is an element of the city's social infrastructure, the qualitative characteristics of the system should be taken into account, and given that the system is complex and multi-level, its assessment should be carried out using an integral indicator.

The paper presents the study of the concept of quality assessment of entertainment and entertainment facilities. As a result of the research, a concept for assessing the quality of the organization of the system and a model for an integrated assessment of its quality was developed.

The effectiveness of social infrastructure is determined by the social indicators of the development of society and is reflected in the creation of the proper conditions of human life and the improvement of the combined labor force for the growth of productivity of social labor and economic efficiency of production. Distinguish the interconnected economic and social aspects of the effective territorial organization of social infrastructure.

In the economic aspect, the rational arrangement of social infrastructure creates conditions for the efficient use of the entire set of resources, which are the basis of social development in general. In its turn, the best possible consideration of the needs of the population makes it possible to improve the provision of cultural services, to create the maximum possible for certain economic conditions, the convenience of obtaining them, increase the fund and improve the structure of leisure time. Satisfying certain needs of separate territories requires a different amount of costs, so the formation of regional types of social infrastructure - the actual task of its reorganization [1].

Key words: leisure entertainment system, city planning structure, quality assessment, integral indicator of quality assessment.

Vitaliy Shvets – Ph. D., assistant professor of the Department of Construction, Municipal Economy and Architecture Vinnitsa National Technical University.

Galibroda Viktoriya – ingeneer of Vinnitsa National Technical University.

Koziuk Roman – teacher of the I-category of Vinnitsa College of Civil Engineering and Architecture.

Olena Pidhorna – student, Vinnytsia National Technical University, email: 2b16b.pidhorna@gmail.com

В. В. Швец¹
 В. В. Галиброда¹
 Р. Е. Козюк²
 Е. В. Подгорная¹

ВЫВОД ИНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗАТЕЛЯ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА ОРГАНИЗАЦИИ СИТЕМЫ ДОСУГОВОГО- РАЗВЛЕКАТЕЛЬНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ГОРОДА

¹Винницкий национальный технический университет
²Винницкий колледж строительства и архитектуры

Для проверки эффективности организации системы досуговой-развлекательных заведений в планировочной структуре города необходимо оценить уровень ее функционирования. Поскольку система ДРЗ является элементом социальной инфраструктуры города, во внимание следует принять именно качественные характеристики системы и учитывая, то что система является сложной и многоуровневой, ее оценку следует осуществлять с помощью интегрального показателя.

В работе представлено исследование понятия оценки качества системы досуговой-развлекательных заведений. В результате исследования разработана концепция оценки качества организации системы и модель интегральной оценки ее качества.

Эффективность социальной инфраструктуры определяется в социальных показателях развития общества и отражается в создании надлежащих условий жизнедеятельности человека и совершенствовании совокупной рабочей силы для роста производительности общественного труда и экономической эффективности производства. Различают взаимосвязаны экономический и социальный аспекты

эффективной территориальной организации социальной инфраструктуры.

В экономическом аспекте рациональное расположение социальной инфраструктуры создает условия для эффективного использования всей совокупности ресурсов, которые являются базой социального развития в целом. В свою очередь, наиболее полное учёт потребностей населения позволяет улучшить обеспеченность культурно-бытовыми услугами, создавать максимально возможные при определенных экономических условиях удобства в их получении, увеличивать фонд и улучшать структуру свободного времени. Удовлетворения определенных потребностей отдельных территорий требует различных по объему затрат, поэтому формирование региональных типов социальной инфраструктуры - актуальная задача ее реорганизации [1].

Ключевые слова: система досуговых-развлекательных заведений, планувална структура города, оценка качества, интегральный показатель оценки качества.

Швец Виталий Викторович – к.т.н., доцент кафедры строительства, городского хозяйства и архитектуры Винницкого национального технического университета.

Галиброда Виктория Васильевна – инженер Винницкого национального технического университета.

Козюк Роман Евгениевич – преподаватель I-категории Винницкого колледжа строительства и архитектуры.

Подгорная Елена Владимировна – студентка Винницкого национального технического университета.